

Handläggare

Isabelle Vas
Telefon: 08-508 46 398
Johnny Ridemar
Telefon: 08-508 35 527
Madeleine Duggin
Telefon: 08-508 35 881

Till

Arbetsmarknadsnämnden
den 23 november 2021

Ärende 5

SEKRETESS enligt OSL 19 kap 3 §

Upphandling av tjänster för förmedling av och stöd till ställföreträdare i Stockholms stad samt inrättande av en förvaltarenhet med anställda ställföreträdare på arbetsmarknadsförvaltningen

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden ger förvaltningschefen i uppdrag att genomföra upphandling av förmedlingstjänster till ställföreträdare.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att godkänna upphandlingens inriktning inklusive föreslagen ersättningsmodell.
3. Arbetsmarknadsnämnden ger förvaltningschefen i uppdrag att besluta om
  - a. godkännande av nya leverantörer för anslutning till det dynamiska inköpssystemet
  - b. ändringar i det dynamiska inköpssystemet
  - c. ändringar i mallen för anbudsinbjudan som är en del av upphandlingsdokumenten
  - d. godkänna och eller utesluta leverantör från deltagande i det dynamiska inköpssystemet
  - e. att vid behov avbryta upphandlingen eller avsluta det dynamiska inköpssystemet i förtid
  - f. att vid behov göra justeringar i upphandlade tjänster och eller i avtal och eller i ersättningsmodell som bedöms nödvändiga utifrån affärsmässiga grunder
  - g. inställning och yttranden vid eventuell överprövning
  - h. avtalsförvaltning och eller fatta beslut om eventuella förlängningar eller påföljder vid avvikelser från avtalet inklusive uppsägning eller hävning.
4. Arbetsmarknadsnämnden ger förvaltningschefen i uppdrag att vid behov genomföra ytterligare upphandlingar av tjänster som bedöms nödvändiga för förvaltningens uppdrag om förmedlingstjänster samt inrättande av förvaltarenhet.
5. Arbetsmarknadsnämnden ger förvaltningschefen möjlighet till delegering av samtliga beslut gällande upphandlingen

- samt det dynamiska inköpssystemet till ekonomichef eller avdelningschef.
6. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att inrätta en förvaltarenhet för anställda ställföreträdare på arbetsmarknadsförvaltningen i enlighet med detta tjänsteutlåtande.
  7. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att föreslå kommunstyrelsen att föreslå kommunfullmäktige att genomföra erforderliga justeringar i arbetsmarknadsnämndens reglemente. Tjänsteutlåtandet och beslutet överlämnas till kommunstyrelsen.
  8. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att uppdra åt förvaltningschefen att teckna samarbetsöverenskommelse med överförmyndarförvaltningen för rutiner och samarbete mellan förvaltningarna.
  9. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att tjänsteutlåtandet och beslut överlämnas till överförmyndarnämnden för kännedom.
  10. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden i Stockholms stad har, som många kommuner, behov av ställföreträdare som kan åta sig särskilt komplicerade ärenden. Dessa uppdrag kan idag vara av så komplicerad natur eller innebära särskild utsatthet för ställföreträdaren, som medför behov av stöd och nya alternativ för att garantera tillgång till fler ställföreträdare. Med hänsyn till överförmyndarnämndens ansvar och tillsynen över verksamheten för ställföreträdare bör nu aktuell upphandling och avtal rörande stöd och förmedling av ställföreträdare inte administreras av överförmyndarnämnden. Det har inte heller ansetts att förmedling och stöd ska administreras i förvaltning med myndighetsutövning för den enskilde. I Stockholms stads budget för 2021 fick därför arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att ansvara för en upphandling av förmedlingstjänster av ställföreträdare, KF:s protokoll 2020-12-14 §4. Förvaltning har tagit fram en modell som syftar till att etablera ett dynamiskt inköpssystem där förvaltningen kan upphandla tjänster för förmedling av och stöd till ställföreträdare. Detta omfattar samordning av ställföreträdare och administrativt stöd samt kvalificerad handledning till ställföreträdare som förmedlats genom denna upphandling.

ska inrättas. I upphandlingen är kraven på kvalitet i tjänsterna centrala. Bifogat till detta tjänsteutlåtande finns upphandlingsdokumenten i sin helhet.

Arbetsmarknadsförvaltningen kan under avtalstiden besluta om att upphandlade leverantörer ska anpassa innehållet i tjänsterna utifrån huvudmännens behov eller med anledning av ny lagstiftning.

Huvudmännens och överförmyndarförvaltningens behov av skickliga ställföreträdare till komplicerade ärenden har varit utgångspunkt för den föreslagna upphandlingen och har format strukturen på tjänsterna. För att bli godkänd som leverantör ska leverantören kunna genomföra samtliga efterfrågade tjänster enligt upphandlingsdokumentet. För att leverantörerna ska lyckas väl med uppdraget behöver nämndens ersättningsmodell premiera goda prestationer för de leverantörer som erhåller uppdrag.

Kommunfullmäktige har även gett arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att inrätta en förvaltarenhet. Förvaltarenheten kommer initialt arbeta med att upprätta en struktur för enheten och parallellt genomföra upphandlingar inom det dynamiska inköpssystemet. I dagsläget är bedömningen att både en förvaltarenhet och det dynamiska inköpssystemet behövs för att tillgodose behovet av ställföreträdare för målgruppen. Den inbördes fördelningen av uppdrag mellan förvaltarenheten och leverantörerna i det dynamiska inköpssystemet kommer variera över tid och behöver därför utvärderas löpande.

Bakgrund

Arbetsmarknadsnämnden har i budget för 2021 fått i uppdrag att *”ansvara för upphandling av förmedlingstjänster avseende ställföreträdare samt upprättande av stadens förvaltarenhet.”*

Bakgrunden till budgetuppdraget är att överförmyndarförvaltningen under flera år, som många kommuner, haft problem med att hitta lämpliga ställföreträdare för behövande stockholmare (benämnda huvudmän) med mycket komplex situation. Enbart fysiska personer kan förordnas som ställföreträdare. Uppdraget är i grunden ideellt, viss kompensation utgår i arvode. Arbetsmarknadsnämndens mål är att fler huvudmän ska få en ställföreträdare som möter deras behov av stöd.

Överförmyndarnämnden ansvarar för att föreslå och i vissa fall förordna vissa ställföreträdare. Överförmyndarnämnden ansvarar samtidigt för tillsyn över ställföreträdare. Av det skälet beslutade kommunfullmäktige att arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för

avtal rörande förmedlingstjänster och att arbetsmarknadsnämnden ska ansvara för upphandlingen.

Nedan presenteras ett par centrala begrepp kopplat till dessa uppdrag.

Ställföreträderskap enligt Föräldrabalken kapitel 11

Enligt föräldrabalken (FB) har enskild person möjlighet att få en ställföreträdare under vissa förutsättningar. Det finns i 11 kap FB två former av ställföreträdare - dels god man som hjälper den enskilde att utöva sin rättsliga handlingsförmåga, dels förvaltare som inom ramen för sitt uppdrag har i huvudsak ensam rådighet. Båda kan ha ett eller flera uppdrag, avseende att stödja individen i sin livsföring - bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Båda formerna kan förordnas av tingsrätten, medan god man i vissa fall även kan förordnas av överförmyndarnämnden.

Föräldrabalken 11 kapitlet 4 § om god man

”Om någon på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, besluta att anordna godmanskap för honom eller henne. Ett sådant beslut får inte meddelas utan samtycke av den för vilken godmanskap skall anordnas, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

När rätten meddelar ett beslut enligt första stycket, skall rätten samtidigt förordna en god man att utföra uppdraget. Om en god man i något annat fall skall förordnas på grund av ett beslut enligt första stycket, skall förordnandet meddelas av överförmyndaren.”

Föräldrabalken 11 kapitlet 7 § om förvaltare

”Om någon som befinner sig i en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten besluta att anordna förvaltarskap för honom eller henne. Förvaltarskap får dock inte anordnas, om det är tillräckligt att godmanskap anordnas eller att den enskilde på något annat, mindre ingripande sätt får hjälp. Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning. När rätten meddelar ett beslut enligt första stycket, skall rätten samtidigt förordna en förvaltare att utföra uppdraget. Om en förvaltare i något annat fall skall förordnas på grund av ett beslut enligt första stycket, skall förordnandet meddelas av överförmyndaren.”

Ansökan om ställföreträdare och entledigande

En ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av förmyndare, av den som ansökan avser, om han eller hon har fyllt 16 år, och av hans eller hennes make eller sambo och närmaste släktingar. Överförmyndare får också ansöka om förvaltare och i vissa fall om god man.

En god man eller förvaltare har rätt att begära entledigande från sitt uppdrag. God man och förvaltare ska dock med få undantag kvarstå i sitt uppdrag fram till dess att ny god man eller förvaltare har förordnats av tingsrätten. En god man eller förvaltare som är olämplig för sitt uppdrag entledigas av Överförmyndaren.

Slutbetänkande i SOU 2021:36 "Gode män och förvaltare – en översyn"

I slutbetänkande presenteras ett antal förslag som påverkar sakområdet:

- Ordningen med att tingsrätten förordnar ställföreträdare föreslås bli överflyttad till överförmyndarnämnderna i kommunerna. Kostnaderna för denna process, som hittills legat på tingsrätten, föreslås också bli överflyttade till kommunen som då ska få motsvarande medel sig tillförda.
- Ett krav om grundutbildning och löpande kompetensutveckling införs. Såväl gamla erfarna ställföreträdare som nya ska omfattas av kravet om att genomgå grundutbildningen.
- En bestämmelse förs in om att en anställd ställföreträdare kan förordnas när det är nödvändigt på grund av uppdragets svårighetsgrad eller om det annars finns särskilda skäl med hänsyn till den enskildes intressen.

Remisstiden för SOU 2021:36 löpte ut i oktober 2021 och eventuella lagändringar kan först ske efter proposition och beslut. I betänkandet föreslås ny lag träda i kraft första januari 2023.

Upphandling

Utgångspunkten är att ett köp av tjänst alltid föregås av en upphandling. Detta innebär att nämnden preciserar sin målsättning och sina behov av tjänsten. Upphandlingen utformas med utgångspunkt från lagen om offentlig upphandling där krav på leverantör och tjänstens innehåll, kvalitet samt resultat är klarlagda. Intresserade leverantörer lämnar ett anbud i vilket de visar att de förstår beställarens uppdrag och hur de utformar sin tjänst för att tillgodose kvalitet och målsättning. Det finns i lagen om offentlig upphandling flera upphandlingsformer, där val av form regleras av kriterierna i lagen.

Välfärdstjänst

De särskilda reglerna om upphandling av välfärdstjänster utgår ifrån Välfärdsutredningens slutbetänkande Kvalitet i välfärden – bättre upphandling och uppföljning (SOU 2017:38) och betänkandet Ordning och reda i välfärden (SOU 2016:78). Syftet med upphandling av välfärdstjänster är att förbättra möjligheterna att inom ramen för upphandlingsregelverket ta tillvara de särskilda mervärden som leverantörer kan erbjuda. Ett förenklat och mer flexibelt regelverk bedöms kunna gynna både upphandlande myndigheter och alla typer leverantörer, och på så sätt bidra till att upphandlingarna leder till en bättre kvalitet och ökad flexibilitet.

För att välfärdstjänst ska kunna tillämpas behövs det enligt lagen om offentlig upphandling bilaga 2a tillhöra en av i bilagan listade tjänster som är definierade som välfärdstjänster. För dessa tjänster gäller följande tröskelvärde: 7 701 675 SEK. Upphandlingen ska annonseras men lagen ställer inga krav på förfarande eller krav på att beakta de grundläggande principerna för upphandling enligt LOU om upphandlingen inte har bestämt gränsöverskridande intresse.

Dynamiskt inköpssystem (DIS)

Ett DIS är en elektronisk metod för upphandling. Systemet är öppet för nya leverantörer under hela giltighetstiden. Det är ett flexibelt system som ökar möjligheterna att få in nya produkter och lösningar till upphandlande myndigheter och enheter. Systemet liknar en vanlig upphandling men är en snabbare process.

Ett DIS kan liknas vid ett förkvalificeringssystem som ska drivas helt elektronisk och ha en bestämd giltighetstid. Det finns ingen bestämmelse för hur lång giltighetstid ett dynamiskt inköpssystem får ha utan det är upp till den upphandlande organisationen att själv bestämma. DIS:et kan upphöra i förtid, under förutsättning att en anmälan om ändringar av det dynamiska inköpssystemets giltighetstid meddelas till Europeiska kommissionen. Vill en upphandlande myndighet avsluta ett dynamiskt inköpssystem i förtid ska myndigheten anmäla ändringen av systemets giltighetstid till leverantörerna ingående i DIS.

DIS:et ska drivas helt elektroniskt. Ett DIS är öppet för nya leverantörer under hela systemets giltighetstid och den upphandlande organisationen kan marknadsföra sitt dynamiska inköpssystem löpande för att få in fler lämpliga leverantörer i systemet.

Jämförelser dynamiskt inköpssystem och ramavtal

Till skillnad från ett ramavtal så är dynamiskt inköpssystem öppet för nya leverantörer att ansluta sig till under hela systemets giltighetstid, så länge de uppfyller kvalificeringskraven. Det finns ingen skyldighet för leverantörerna i ett dynamiskt inköpssystem att lämna anbud på en enskild anbudsinsjudan och leverantörer kan även lämna systemet. Det ökar möjligheterna för nystartade, små- och medelstora företag samt lokala leverantörer att konkurrera om kontrakten över tid.

Fördelar med dynamiskt inköpssystem

Möjligt för nya leverantörer att ansöka om att delta under hela giltighetstiden, vilket ger ökad konkurrens och större flexibilitet. Leverantörer är inte bundna till att besvara varje enskild anbudsinsjudan utan lämnar anbud när de har möjlighet. Vid tjänsteupphandlingar har upphandlande organisationen stor möjlighet att precisera kraven på erfarenhet och kompetens för att hitta rätt kompetens till varje enskilt uppdrag.

Målgruppen

För närvarande uppskattas att det finns ca 250 huvudmän i staden som är i behov av en ställföreträdare där det inte varit möjligt att föreslå och förordna en sådan då möjliga ställföreträdare tackar nej då uppdragen bedöms vara svåra och tidskrävande.

Överförmyndarförvaltningen har redovisat att avsaknad av ställföreträdare för den nu aktuella målgruppen leder till oönskade effekter för staden och för enskilda. Vanligt är att dessa stockholmare försöker få ett stöd för sin problematik genom socialtjänsten, socialpsykiatrin, vårdinrättningar eller andra delar av samhällets servicefunktioner. Ställföreträdare för målgruppen blir därmed en viktig koordinator i dessa kontakter. Målgruppen har ofta en komplex problematik med flera olika anledningar till att behov av ställföreträdare uppkommit. Det kan till exempel vara orsaker förknippade med sjukdom, ålder, språk, etnicitet, kriminalitet, missbruk, bostadssituation, skulder och tillgångar mm.

Arbetsmarknadsnämndens ansvar respektive överförmyndarnämndens ansvar

Verksamheten med förmedlingstjänst av ställföreträdare och förvaltarenhet är ny för arbetsmarknadsnämnden, vilket ställer krav på att nämndens reglemente och eventuellt även delegationsordning anpassas till detta uppdrag. Arbetsmarknadsnämndens uppdrag avgränsas till de uppdrag där det inte har varit, eller bedöms vara, möjligt för överförmyndarnämnden att rekrytera ställföreträdare på grund av uppdragets komplexitet.

Överförmyndarnämnden ansvarar för tillsyn av ställföreträdare och för att säkerställa att en ställföreträdare föreslås till tingsrätten samt i vissa fall att besluta om god man. Överförmyndarnämnden beslutar också om entledigande vid olämplighet.

Mellan förvaltningarna ingås en samarbetsöverenskommelse om utformningen av rutiner och arbetssätt mellan förvaltningarna.

Ärendet

Ärendet handlar dels om förslag till upphandlingsdokument för upphandlingen gällande förmedlingstjänster av ställföreträdare för behövande stockholmare, dels inrättandet av en förvaltarenhet för anställda ställföreträdare på arbetsmarknadsförvaltningen.

Upphandlingen genererar att nämnden kan tillhandahålla en samhällsviktig tjänst i form av förmedling av ställföreträdare och stöd för dessa.

Upphandlingsobjektet

Ställföreträdare, det vill säga en person som förordnas som god man eller förvaltare, är en juridisk tjänst som inte är upphandlingspliktig enligt 3 kap. 23 § LOU. Föremålet för upphandlingen är tjänster avseende förmedling av och stöd till ställföreträdare.

Nämndens upphandling omfattar följande tjänster, som klassas som välfärdstjänster enligt LOU:

- Handledning (0590000-6)
- Samhällsförbättringar och stödtjänster till befolkningen (98133100-5)
- Tjänster utförda av kontorspersonal för enskilda, som är angivna som tillhörande välfärdstjänster (98513200-4).

Syftet med upphandlingen är att stärka överförmyndarnämndens möjligheter att täcka behovet av ställföreträdare till särskilt komplexa ärenden, uppskattningsvis 250 behövande stockholmare. Förvaltningen har inventerat flera anskaffningsformer enligt LOU och kommit fram till att tjänsterna bör anskaffas genom en välfärdsupphandling för att etablera ett så kallat DIS.

Förvaltningen har genomfört en gedigen marknadsdialog varvid det har framkommit att marknaden när det gäller dessa tjänster är begränsad. Förvaltningen vill därför uppmuntra fler leverantörer att ansluta sig till DIS:et.

Upphandlingsmodellen, en välfärdstjänstupphandling, med konstruktionen av ett DIS har valts för att skapa en hög kvalitet i tjänsterna. Modellen samt DIS:et ger möjlighet att utforma och

förändra krav på leverantör och tjänst på ett sådant sätt att flera lagstiftningar kan samverka och koordineras. DIS:et ger arbetsmarknadsnämnden en upphandlingskonstruktion som är flexiblare för att den tillåter ett löpande inträde och utträde ur DIS:et i likhet med ett certifieringssystem som liknar lagen om valfrihet (LOV) för vissa tjänster inom socialtjänsten. Ersättningen till leverantören föreslås i denna upphandling vara fast, se bilaga 3 ersättningsmodell. En central målsättning är att upphandlingen bidrar till att relationen mellan ställföreträdare och huvudman ska vara långsiktig och hållbar.

Ett DIS ska ha en giltighetstid som beställaren beslutar om. Beställaren har rätt att avsluta DIS:et i förtid. DIS:et löper på fram till slutdatum, eller så länge som beställaren har behov av ställföreträdare med särskild kompetens och erfarenhet. Vid avslutande av DIS:et kommer förvaltningen att meddela detta till leverantörer i DIS:et med minst sex månaders framförhållning. Det är för nämnden ett nytt avtalssystem vilket innebär en ny och mer omfattande administration. Vald upphandlingsmodell ger dock nämnden möjlighet att upphandla rekrytering av ställföreträdare samt stöd utifrån den behövande stockholmarens individuella behov.

Beräknad volym som staden upphandlar i DIS:et uppskattas inte uppgå till mer än 7 701 675 SEK. Avtalsrelationen blir mellan nämnden och leverantören utan löfte om ett eller flera kontrakt eller någon volym av kontrakt.

Om ett DIS upphör, antingen för att upphandlingarnas värde överstiger 7 701 675 SEK eller av annan anledning, påverkar det inte de befintliga förordnandena mellan ställföreträdare och de behövande stockholmarna.

Förordnanden av ställföreträdare handläggs av överförmyndaren i enlighet med det rättsliga regelverket i FB. Förordnande och överförmyndarens uppfyllelse av sitt ansvar enligt lag påverkas inte av den nu aktuella upphandlingen av förmedling och stöd på annat sätt än att det kommer finnas fler ställföreträdare att tillgå och att dessa kommer få stöd för sitt arbete. Stödet till ställföreträdare kommer att kunna ges så länge avtal mellan staden och leverantören gäller.

Vid fortsatt behov av förmedlingstjänster av ställföreträdare kan förvaltningen upphandla ett nytt DIS. Men andra lösningar kan bli aktuella. Förvaltningen avser också att utreda om det går att på annat sätt tillhandahålla samma administrativa stöd till de förmedlade ställföreträdarna som redan har förordnats.

Den praktiska hanteringen av DIS:et och uppföljning av ingångna kontrakt hanteras av förvaltarenheten. Arbetet med att ta fram rutiner och arbetsordning sker tillsammans med överförmyndarnämnden och inleds omgående efter nämndens beslut.

Inrättande av förvaltarenhet på arbetsmarknadsförvaltningen
Under året har parallellt med arbetet att se över upphandlingsformer inom området arbetet med att inrätta en förvaltarenhet pågått. Förvaltarenheten placeras inom ekonomistaben och startar per första januari 2022. Enheten ska, i samverkan med överförmyndarförvaltningen, genomföra upphandlingar inom det dynamiska inköpssystemet, upprätta rutiner för samverkan samt säkerställa uppföljning och kontroll av leverantörer och tjänsteleveranser. Utöver detta ska enheten förbereda och inventera juridiska och praktiska frågeställningar, samt nära följa utvecklingen inom området, i syfte att så snart det går anställa ställföreträdare.

Förvaltningen har via marknadsdialogen funnit att det behövs både en förvaltarenhet och det dynamiska inköpssystemet för att så snabbt som möjligt tillgodose behovet av ställföreträdare för målgruppen. Initialt tillgodoses behoven av ställföreträdare genom DIS:et. Idag vet ingen om förslagen i SOU 2021:36 blir en proposition som blir lag. Eventuell lagändring kan leda till en övergång till en annan utformning, som ger staden rätt att anställa för uppdrag som ställföreträdare. Förvaltningen följer utvecklingen.

Det är idag inte möjligt att uppskatta hur många ställföreträdare som kommer att kunna rekryteras via DIS:et. Leverantören är inte tvingad att svara på en inbjudan om anbud. Fördelningen av uppdrag mellan anställda ställföreträdare och ställföreträdare som förmedlas av leverantörerna i det dynamiska inköpssystemet beror på överförmyndarens respektive domstolens förordnanden som sker utifrån de tillämpliga bestämmelserna i FB. Förvaltningen avser att avrapportera till nämnden angående förvaltarenhetens uppdrag, ramverk och riktlinjer.

Förvaltarenheten gör upphandlingarna och följer upp avtal med leverantörerna

Nedan följer en kort beskrivning av hur en upphandling i DIS:et görs.

Överförmyndarförvaltningen meddelar förvaltarenheten behov av ställföreträdare. Förvaltarenheten skickar ut inbjudan till DIS:ets alla leverantörer att lämna anbud rörande tillgängliga

ställföreträdare. Leverantörerna får minst 10 dagar på sig att svara på anbudsinvjudan, men kan också tacka nej. Därefter utvärderas inkomna anbud enligt de parametrar som framgår av anbudsinvjudan.

Anbudsinvjudan är preciserad till den behövande stockholmaren behov med information om ålder, språk och kulturell kompetens som är aktuella för uppdraget. I informationen kan även framgå andra fakta såsom kriminalitet, missbruk mm.. Leverantören är bunden av sitt anbud till dess överförmyndaren har gjort bedömning och eventuell kompletterande utredning samt beslutat föreslå tingsrätten att förordna föreslagen person till ställföreträdare.

Förvaltarenheten utarbetar rutiner för uppföljning av avtal med leverantörerna som ingår i DIS:et. Rutinerna omfattar kontroll av att ställföreträdaren får det adekvata stöd som ingår i leverantörens uppdrag.

Stödet till ställföreträdaren kan öka och minska så länge som den behövande stockholmaren har behov av stöd från ställföreträdare. Ställföreträdarens stöd till huvudmannen varierar över tid. Därför behöver förvaltarenheten löpande utvärdera och vid behov ompröva stödet till huvudmannen.

För att möta nya behov utifrån samhällets krav och kommande lagstiftning är det nödvändigt att det finns flexibilitet i avtalskonstruktionen och möjlighet att utveckla tjänsten. I detta inryms utöver fysiska möten mellan huvudman och ställföreträdare även användandet av digitala möten samt övriga tekniska förutsättningar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom ekonomistaben, enheten för inköp och juridik i samverkan med stadsledningskontorets juridiska avdelning och finansavdelning. Konsult från Colligio AB har medverkat i arbetet.

MBL-förhandling 11 § kommer att hållas den 17 november 2021, bilaga 2.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Kommunfullmäktiges uppdrag till arbetsmarknadsnämnden syftar till att i högre utsträckning tillgodose huvudmans behov av tillgång till ställföreträdare genom upphandling av förmedlingstjänster samt inrättande av en förvaltarenhet. Förvaltningen har genom en förstudie och en marknadsdialog träffat intressenter och sakkunniga

inom området, för att på detta sätt öka kunskapen och förståelsen samt målsättningarna för nämndens båda uppdrag.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill belysa följande:
Ställföreträdarskapet i form av god man och förvaltare regleras i Föräldrabalken, (SFS 1949:381). Tingsrätten kan förordna god man och förvaltare. Därtill kan överförmyndaren i vissa fall förordna om ställföreträdare. Lagstiftaren har uppdragit åt Överförmyndarnämnden att utöva tillsyn av ställföreträdare.

Därtill har förvaltningen tagit del av slutbetänkandet SOU 2021:36 som presenterades i maj 2021. Bland annat förslås att alla ställföreträdare, oavsett erfarenhet, ska erhålla grundutbildning och att ställföreträdarna ska erhålla löpande kompetensutveckling samt att målgruppen får korrekt och rättssäkert stöd av ställföreträdaren. Betänkandet föreslår också stöd för att i större utsträckning arbeta med digitala lösningar. Ett förslag av stor betydelse är en lagändring, som om den träder i kraft, medger att ställföreträdare kan anställas av staden.

Eftersom uppdraget är förmedling av och stödtjänster till ställföreträdare behöver anskaffningen av tjänster föregås av en upphandling enligt lag. För kontraktet mellan nämnden och leverantören gäller avtalslagen.

Det avtalssystem som förvaltningen har för avsikt att inrätta ställer krav på flexibilitet för att kunna möta kommande lagstiftning samtidigt som huvudmännens behov av stöd tillgodoses löpande. För att få seriösa och lämpliga leverantörer ställs särskilda krav på leverantören i kvalificeringen, bland annat på leverantörens systematiska kvalitetsarbete som även inkluderar rutin för att tidigt upptäcka och hantera eventuella välfärdsbrott på adekvat sätt. I det fall en leverantör inte uppnår ställda krav ska dennes ansökan avslås och förvaltningen ska motivera avslaget. Leverantör som utesluts kan ansöka på nytt om att få delta i DIS:et.

I samband med etablerandet av DIS:et kommer förvaltningen ha en tidsfrist om 30 dagar innan de första leverantörerna kommer kunna kvalificeras. Därefter sker kvalificeringen löpande.

Upphandlingen

Upphandlingen avser förmedling av ställföreträdare samt tillhandahålla kvalificerat administrativt stöd till dessa. Individ/funktionen ställföreträdare upphandlas inte. Upphandlad leverantör ansvarar för rekrytering, samordning, kvalificerat stöd och kompetensutveckling till förmedlade ställföreträdare.

Förmedling av ställföreträdare omfattar hela rekryteringsprocessen. Efter genomförd rekrytering ska leverantören tillhandahålla ett kvalificerat administrativt stöd som exempelvis expertkunskap, handledning, grundutbildning samt löpande kompetensutveckling. I leverantörens åtaganden ingår också att arbeta preventivt och förbyggande mot brott till exempel genom att ha löpande avstämningssamtal med förmedlade ställföreträdare för att säkerställa att stödet är adekvat och följer tillämpliga bestämmelser.

Förvaltningen föreslår att formen välfärdsupphandling inom LOU används. Välfärdsupphandling får endast användas vid anskaffning av specifika tjänster, som angränsar till socialtjänstens område. Det ställföreträdaren förordnas att göra är att *bevaka huvudmannens rätt, förvalta huvudmannens egendom eller sörja för huvudmannens rättigheter*. Tjänster för förmedling av och stöd till ställföreträdare som omfattas av upphandlingen syftar till att stärka överförmyndarnämndens behov. Det är som stödtjänster till behövande stockholmare en samhällsviktig funktion som ger nämnden möjlighet att använda denna upphandlingsform.

Upphandlingsformen ger nämnden en större frihet att utforma krav som passar huvudmannens komplexa situation löpande. Förvaltarenheten måste i sina upphandlingar ställa krav på flexibilitet samtidigt som målgruppens behov av stöd tillgodoses.

Välfärdsupphandlingen består av två faser. I den första kvalificeras leverantörer till ett DIS, som har en giltighetstid till den 31 december 2040 eller till den tidpunkt som beställaren bestämmer. Ett DIS kan liknas vid en certifiering av leverantörer, ett kvalificeringssystem. I den andra fasen, upphandlingarna, bjuds dessa leverantörer in att lämna anbud på de efterfrågade tjänsterna/ställföreträdarna.

Förvaltningen har möjlighet att upphandla förmedling av en eller flera ställföreträdare vid samma tillfälle. Det är överförmyndarens beskrivningar av det generella läget vid viss tidpunkt som styr vilka kompetenser och erfarenheter som efterfrågas hos ställföreträdaren, och i möjligaste mån tillgänglighet för att ta uppdrag.

Fördelen med DIS är att det är en öppen form för ingående av avtal avseende ställföreträdare. Systemet gör det möjligt för förvaltningen att värva ett brett urval av leverantörer under hela DIS:ets giltighetstid. På så sätt utnyttjas konkurrensen på bästa sätt vid inköp av tjänsterna. Systemet är inte begränsat till de ursprungliga leverantörerna utan nya leverantörer kan anslutas till DIS:et.

Överförmyndarförvaltningen initierar och meddelar förvaltarenheten på arbetsmarknadsförvaltningen behov av upphandling, som sedan administreras i DIS:et som finns i upphandlingssystemet Kommers.

Upphandlingen i DIS:et avser tjänster för förmedling av och stöd till ställföreträdare som förordnas för behövande stockholmare som har en komplex situation och behöver stöd för att få en hållbar livssituation. Huvudmännens behov förändras under uppdragstiden. Det medför att förvaltningen behöver kunna ompröva och justera tjänsten och dess omfattning eller metoder, utan att behöva göra en ny upphandling eller teckna nytt kontrakt.

Sekretess

Varken arbetsmarknadsförvaltningen eller upphandlad leverantör ska hantera sekretessbelagda uppgifter om huvudmannen, eller personliga eller ekonomiska uppgifter om ställföreträdare som ingår i överförmyndarens verksamhet. Uppgifter om huvudman hanteras av ställföreträdare som får nödvändiga uppgifter från överförmyndaren. Överförmyndaren lämnar inte ut uppgift till någon annan.

Ersättningsmodell

Förvaltningens förslag på ersättningsmodell är en incitamentsmodell. Den ska premiera goda rekryteringar av lämpliga personer som blir förordnade som ställföreträdare. Leverantören ska tillhandahålla så mycket ändamålsenligt administrativt stöd så att ställföreträdaren kan utföra sitt uppdrag på ett adekvat och rättssäkert sätt. Genom marknadsdialogen har förvaltningen sett behov av en differentierad månatlig ersättning till leverantören, beroende av uppdragets svårighetsgrad.

Ersättningsmodellen förutsätter att leverantörernas rekrytering av ställföreträdare leder till att den föreslagne personen uppfyller överförmyndarförvaltningens prövning och kontroller samt förordnas av tingsrätten för ett ställföreträdaruppdrag. När ställföreträdaren är förordnad utgår en förmedlingsersättning. Därefter ersätts leverantören månatligen för det administrativa stödet till ställföreträdaren dvs lokal, telefoni, handledning, utbildning, experter etc. Den månatliga ersättningen kan förvaltarenheten ompröva utifrån uppdragets svårighetsgrad som följer huvudmannens behov av stöd från sin ställföreträdare. Modellen redovisas i bilaga 3 och förvaltarenheten beslutar efter omprövning den månatliga ersättningen till leverantören.

Det kan vara bra att förtydliga att ersättning till det upphandlade företaget utgår från arbetsmarknadsförvaltningen. Ersättning till

ställföreträdarna utgår från överförmyndarförvaltningen. Förtroendeuppdraget som god man och förvaltare är i huvudsak ideellt. För uppdraget som ställföreträdare utgår en symbolisk ersättning (arvode) i enlighet med riktlinjer från Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Förvaltarenheten

Förvaltarenheten ska samordna upphandlingarna i det dynamiska inköpssystemet samt följa upp ingångna avtal. För att säkerställa tillgång till ställföreträdare ska enheten också kunna anställa ställföreträdare, givet lagliga förutsättningar. I sitt uppdrag kommer förvaltarenheten att samverka med överförmyndarförvaltningen. Förvaltningarna behöver ingå ett avtal för samverkan, utarbetande av tydliga och välordnade rutiner och andra synergier under avtalstiden.

Uppföljning och kontroll

Överförmyndarnämnden utövar tillsyn över ställföreträdarna enligt gällande regler.

Förvaltarenheten ansvarar för uppföljning och kvalitetssäkring av leverantörer som kvalificerats till DIS:et. Uppföljning på leverantörsnivå sker enligt samma modeller som för nämndens andra upphandlade leverantörer och avtal.

I uppföljningen ingår att säkerställa att avtalad kvalitet levereras. Avvikelse från uppfyllelse av avtalsvillkor innebär avtalsbrott, som kan leda till olika sanktioner. Avtalet med leverantör som antagits till DIS:et kan komma att sägas upp i förtid eller hävas.

Leverantör i DIS:et ska själv följa upp de rekryterade ställföreträdarna och kvaliteten på deras tjänster. Leverantörernas systematiska kvalitetsarbete ska ha utarbetade arbetssätt och rutiner som säkerställer ställföreträdarens utförande. Kvalitetssystemet ska medverka till att brister i ställföreträdarens utförande upptäcks så tidigt som möjligt och åtgärdas skyndsamt på ett tillfredsställande sätt. Avvikelse från avtalad kvalitet eller annan brist ska leverantören utan dröjsmål anmäla till förvaltarenheten.

Sanktioner vid brist i avtalsuppfyllelse

Vid uppmärksam avvikelse från uppfyllelse av avtalet mellan nämnden och leverantören kan förvaltningschef vid arbetsmarknadsförvaltningen utifrån hur allvarlig bristen är besluta att använda någon av följande sanktioner:

- stopp för deltagande i nya upphandlingar i DIS:et,
- rätt att innehålla avtalad månatlig ersättning
- rättelse, och
- uppsägning/hävning.

Sanktionerna kan kombineras beroende på avvikelsernas art, dock gäller att vid väsentlig avvikelse får beställaren häva avtalet utan att leverantören ges möjlighet till rättelse. Vid hävning kan beställaren även ha rätt till skadestånd. Flera mindre avvikelser från avtalet kan tillsammans komma att utgöra ett väsentligt avtalsbrott med rätt för beställaren att häva avtalet med leverantören.

Tolkningsföreträdare

Förvaltningschefen för arbetsmarknadsförvaltningen har genom avtalsvillkor tolkningsföreträdare i tolkning och tillämpning av avtal vilket inkluderar bedömning av uppmärksammande brister.

Avtalsvillkor

I syfte att kunna anpassa verksamheten över tid införs villkor i avtalen mellan nämnden och leverantören för att skapa flexibilitet och möjliggöra omförhandling och justeringar utifrån förändringar i lagar, huvudmannens och eller nämndens behov.

Förvaltningens förslag till beslut innebär sammanfattningsvis att förvaltningschefen ska genomföra upphandlingen och vid behov fatta beslut om eventuella justeringar i upphandlingsdokumenten, avbrytande av upphandling, tilldelning av kontrakt, tecknande av avtal och löpande avtalshantering inklusive beslut om eventuella förlängningar, förändringar, kompletteringar och/eller tillägg till avtalen utifrån affärsmässiga grunder, samt häva avtal.

Upphandlingen ska genomföras i enlighet med de grundläggande principerna som presenterats i ärendet och i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om budget 2021.

Jämställdhetsanalys

Upphandlade leverantörer ska bedriva sin verksamhet i enlighet med stadens Program för ett jämställt Stockholm 2018 - 2022, antaget av Kommunfullmäktige den 11 december 2017. I upphandlingsunderlaget uttrycks det att all verksamhet ska bygga på grundläggande demokratiska principer och de mänskliga rättigheterna som alla människors lika värde, individens frihet och integritet, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Karina Uddén
Arbetsmarknadsdirektör

Fredrik Bister
Ekonomichef

Bilagor

1. Upphandlingsdokument, läskopia
2. MBL-protokoll
3. Ersättningsmodell till upphandlade leverantörer

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karina Uddén, Arbetsmarknadsdirektör	2021-11-15
Fredrik Bister, Ekonomichef	2021-11-15